

Emancipaziun simulada

DA DAVID SPINLER

■ Là nua ch'jau viv na «dovr'ins» betg tgira d'uffants. Pervia che là nua ch'jau viv «guard'ins» anc sez dals uffants e na sto betg dar davent els. «Ins», quai èn las dunnas. Las dunnas guardan dals uffants. Las dunnas fan la chasada, lavan il resti e guardan ch'insatge crescha en iert. Las dunnas cumpran quai ch'ins sto cumprar, e sche l'um dovra forsia ina chamischa en biro fan las dunnas ora cun il fier. E per optimar il budget da la famiglia van ellas anc a lavurar.

Las dunnas cusseglian lur uffants e lur umens. Surpris èn ils umens sche las dunnas dian che tut pendia adina vi dad ellas. Uschia funcziuni tar nus machos en las muntognas.

La stad arrivan las dunnas da las citads grondas si tar nus en vacanzas. Emancipadas. Ord in mund emancipà. Cun ca-

nortas. Cun pèrs che lavuran omadus. Era sch'ella gudogna damain ch'el per la medema lavur. Las dunnas emancipadas ord las grondas citads arrivan dentant persulas, respectivamain cun lur uffants. Ils umens han jobs fitg impurtants e vegnan lura in pèr dis pli tard. Sch'i na telefonan betg anc per dir ch'i na giaja ussa tuttina betg. Las dunnas emancipadas han chapientscha per ils umens che ston anc far lavurs impurtantas.

Cun u senza canorta, emancipà u betg emancipà: A la fin dals quints tiran las dunnas il char.

Pertge na fan quai betg ils umens? Uschiglio vulan els adina esser il pli davant. Esser ils prims ed ils megliers. En il sport, tar la lavur – dapertut – dentant betg a chasa. Ma gist quai pudess esser lur pli grond prestige: Gidar a trair il char a chasa. Passentar uschè bler temp sco pussaivel cun ils uffants per mussar ad els co

ch'il mund funcziuna; tge che vegn ad esser impurtant per els e lur vita.

Las dunnas èn damai engaschadas, fermas e socialas. Ellas s'occupan da l'avegnir da lur familias. Blers umens mitschan percenter da la responsabladad en famiglia. Egoists che s'occupan da l'atgna carriera. Vers anora hai num ch'els hajan quità da lur familias. En autras religions u societads è quai definì avertamain uschia ed i na dat betg discussiuns sche las rollas definidas per ils umens e per las dunnas èn ussa correctas u betg. Tar nus pon ins bain discutir, dentant sa tracti d'in mecanissem profund. Creschè sur generaziuns. In mecanissem psicologic. Vaira emancipaziun vulesch dir: Sa fatschentar cun quels musters. Uschiglio faschain nus be finta d'esser emancipads; cosmetica cun in pèr canortas.

L'autur è gestunari Biosfera Val Müstair.

